शोध निर्देशक
चन्देश्वर
लालकर्ण
उप-प्राध्यापक

" हिटलर र यहूदी उपन्यासको कृतिपरक अध्ययन"

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षण विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह
दोस्रो वर्षको
दसौँ पत्रको प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधप्रबन्ध

शोधार्थी
लीला नाथ दाहाल
नेपाली शिक्षण विभाग
रामस्वरूप रामसागर बहुमुखी क्याम्पस
जनकपुरधाम- धनुषा २०६७
रोल नं. १४०२०२

शोध निर्देशकको मन्तव्य

एम.ए. द्वितीय वर्षका छात्र लीला नाथ दाहालले **"हिटलर र यहूदी उपन्यासको कृतिपरक अध्ययन"** शीर्षकमा केन्द्रित रही स्नातकोत्तर तहको दसौँ पत्रको शोधप्रबन्ध मेरा निर्देशनमा रही लगनशीलताकासाथ इमान्दारीपूर्वक तरिकाले तयार पार्नुभएको हो । दाहालजीको शोधकार्यबाट म पूर्ण सन्तुष्ट छु । अतः सम्बद्धपक्षको मूल्याङ्कनका लागि हार्दिक सिफारिस गर्दछु ।

चन्देश्वर लाल कर्ण
उप प्राध्यापक
नेपाली शिक्षण विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
रामस्वरुप रामसागर बहुमुखी क्याम्पस
जनकपुरधाम

मितिः २०६७ ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षण विभाग

रामस्वरुप रामसागर बहुमुखी क्याम्पस

जनकपुरधाम

स्वीकृति-पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय नेपाली शिक्षण विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तहमा नेपाली विषयको दसौँ पत्रको प्रयोजनका लागि रामस्वरुप रामसागर बहुमुखी क्याम्पस, जनकपुरका छात्र लीला नाथ दाहालले प्रस्तुत गर्नुभएको **"हिटलर र यहूदी उपन्यासको कृतिपरक अध्ययन"** शीर्षकको शोधप्रबन्ध स्वीकृति गरिएको छ ।

शोधमूल्याङ्कन समिति

नाम **पद**

हस्ताक्षर

१)

२)

३)

४)

५

कृतज्ञता ज्ञापन

"हिटलर र यहूदीको कृतिपरक अध्ययन" यो शोधप्रबन्ध त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय नेपाली शिक्षण विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर उपाधिको दसौँ पत्र (१०-१) को पूरक प्रयोजनका निमित्त तयार गरिएको हो ।

प्रस्तुत शोधप्रबन्ध मैले आदरणीय गुरु श्री चन्देश्वर लाल कर्णज्यूको निर्देशनमा तयार गरेको छु र मलाई बारम्बार शोधप्रबन्ध लेख्ने क्रममा घच्घच्याइ शोधप्रबन्ध छिटो लेख्न प्रेरित गर्ने आदरणीय गुरु श्री चन्देश्वर लाल कर्णज्यूप्रति हृदयदेखि कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । त्यसैगरी मलाई यो शोधप्रबन्ध लेख्ने क्रममा आफ्ना कार्य व्यस्तताका बीच पनि अमूल्य समय दिएर बारम्बार घच्घच्याइ आवश्यक सुझाव, सल्लाह र प्रेरणा प्रदान गरी शोध पूरा गर्न भरपुर सहयोग पुऱ्याउनुहुने श्रद्धेय गुरु डा. श्री स्थिरप्रसाद पराजुलीज्यूप्रति हार्दिक कृतज्ञता-ज्ञापन गर्दछु । साथै मलाई उक्त शोधप्रबन्ध लेखनको समयावधिभर अनुकूल पारिवारिक वातावरण बनाइदिएर शोधप्रबन्ध पूर्ण गर्न सहयोग पुऱ्याइ सफलतामा पुऱ्याउने मेरी श्रीमती शारधा दाहाल, छोरो पुष्कर दाहाल र छोरी लुना दाहालप्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

यसैगरी शोधकार्यका निमित्त अपेक्षित समय दिइ शोधकार्यलाई यथाशक्य शुद्ध टाइप गरिदिनु हुने पप्पु कम्युनिकेशनका भाइ पप्पु कुमार साहलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्त्यमा यस शोधप्रबन्धको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गत रामस्वरुप बहुमुखी क्याम्पस नेपाली शिक्षण विभाग जनकपुर समक्ष पेश गर्दछु ।

शोधकर्ता

लीला नाथ दाहाल

एम.ए. दोस्रो वर्ष
नेपाली विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
रामस्वरुप रामसागर बहुमुखी क्याम्पस
जनकपुरधाम

मितिः २०६७ ।

विषय -सूची

पहिलो परिच्छेद
शोधपरिचय

शीर्षक
पेज नं.

१.१ शोधशीर्षक १
१.२ शोधकार्यको प्रयोजन १
१.३ विषय परिचय १
१.४ शोध समस्या (समस्या कथन) २
१.५ शोध कार्यका उद्देश्यहरू ३
१.६ पूर्वकार्यको समीक्षा ४
१.७ शोधकार्यको औचित्य ५
१.८ शोधपत्रको सीमाङ्कन ६
१.९ सामग्री सङ्कलन विधि ६
१.१० शोधविधि ६
१.११ शोधपत्रको रूपरेखा ६

दोस्रो परिच्छेद
साहित्यकार विश्वेश्वरप्रसाद कोइरालाको जीवनी, व्यक्तित्त्व र कृतित्त्व

२.१ जीवनी
७
२.२ व्यक्तित्त्व
११
२.२.१ साहित्यिक व्यक्तित्त्व
१२
२.२.१.१ कथाकार व्यक्तित्त्व
१३
२.२.१.२ औपन्यासिक व्यक्तित्त्व
१५
२.२.२ राजनैतिक व्यक्तित्त्व
१८
२.३ कृतित्त्व
२०
१. कथाकार व्यक्तित्त्व
२१
क. चन्द्रवदन (१९९२)
२१
ख. दोषी चश्मा (२००६) कथा संग्रह
२१
ग. श्वेतभैरवी (२०३९) कथा संग्रह
२२
२. उपन्यासकार व्यक्तित्त्व
अ. तीन घुम्ती (२०२५)
२२
आ. नरेन्द्र दाइ .२०२६)
२३
इ. सुम्निमा (२०२७)
२३
ई. मोदिआइन (२०३६)
२३
उ. हिटलर र यहूदी (२०४०)
२४

ऊ. बाबु- आमा र छोरा (२०४५)
२४
२.४ निष्कर्ष
२५

तेस्रो परिच्छेद

उपन्यासको सैद्धान्तिक स्वरूप

३.१ उपन्यासको परिभाषा
२७
३.१.१ उपन्यासको व्युत्पतिगत अर्थ
२८
३.१.१.१ पूर्वीय मान्यता अनुसार उपन्यासको व्युत्पतिगत अर्थ
२८
३.१.१.२ पाश्चात्य मान्यतामा उपन्यासको व्युत्पतिगत अर्थ
२९
३.१.२ उपन्यासका परिभाषाहरू
३१
३.२ उपन्यासका तत्त्वहरू
३४
३.२.१ विषयवस्तु
३४
३.२.२ चरित्र वा पात्रविधान
३५
३.२.३ संवाद वा कथोपकथन
३५
३.२.४ दृष्टिविन्दु
३६
३.२.५ सारवस्तु
३६
३.२.६ भाषा-शैली
३७
३.२.७ प्रतीक र बिम्ब
३८

३.३ नेपाली उपन्यासको विकासक्रम
३८
३.३.१ पृष्ठभूमि
३८
३.३.१.१ पृष्ठभूमिकाल/प्राथमिककाल
वि.सं.१८२७ देखि वि.सं.१९४५ सम्म
३९
३.३.१.२ निर्माण काल/माध्यमिककाल
वि.सं. १९४७ देखि वि.सं. १९९० सम्म
४०
३.३.१.३ विकासकाल/आधुनिककाल वि.सं.१९९१ देखि हालसम्म
४२
३.३.१.३.१ आदर्शोन्मुख यथार्थवादी धारा
४२
३.३.१.३.२ स्वच्छन्दतावादी धारा
४३
३.३.१.३.३ सामाजिक यथार्थवादी धारा
४३
३.३.१.३.४ ऐतिहासिक यथार्थवादी धारा
४४
३.३.१.३.५ अति यथार्थवादी धारा
४४
३.३.१.३.६ आलोचन्तात्मक यथार्थवादी धारा
४४
३.३.१.३.७ नारीवादी धारा
४५
३.३.१.३.८ प्रकृतिवादी धारा
४५
३.३.१.३.९ मनोविश्लेषणवादी धारा
४६
३.३.१.३.१० विसंगतिवादी धारा
४६

३.३.१.३.११ अस्तित्त्ववादी धारा
४७
३.३.१.३.१२ प्रगतिवादी धारा
४७
३.३.१.३.१३ मिथकीय धारा
४७
३.४ निष्कर्ष
४८

चौथो परिच्छेद

'हिटलर र यहूदी' उपन्यासको कृतिपरक विश्लेषणात्तमक विवेचना

४.१ भूमिका
४९
४.२ कथानक पृष्ठभूमि
४९
४.३ चरित्र चित्रण
५७
प्रमुख पात्र
१. 'म' पात्र
५८
२. हिटलर
६०
३. यहूदी
६१
४. लक्ष्मी
६२

५. नारायणन
६३
६. रेवा देसाई
६४
७. थियोडोरा
६५
८. इल्जे
६६
९. डा. सुनिल भट्टाचार्य
६७
१०. लियोनार्ड
६७

सहायक पात्र

१. डेविड
६८
२. मिस मार्गरेट
६९
३. बूढो गोल्डवर्ग
६९
४. याकूब गोल्डवर्ग
७०
५. स्वेडेनी बूढीआमा
७०
६. मिसेज मैकडोनाल्ड
७१
७. ग्रेटा
७२

अन्य पात्र

१. रूडोल्फ
७२
२. जापानी ठिटो
७३

४.४ परिवेश
७३
४.५. भाषा शैली
७५
४.६ संवाद
७६
४.७ सारवस्तु
७८
४.८ दृष्टिविन्दु
८०
४.९.१ प्रतीक
८२
४.९.२ बिम्ब
८२
४.१०.१ मानवतावादी दृष्टिकोणका आधारमा 'हिटलर र यहूदी'
८३
४.१०.२ मनोविज्ञानका आधारमा 'हिटलर र यहूदी'
८६
४.१०.३ अस्तित्त्वका आधारमा 'हिटलर र यहूदी'
८८
४.१०.४ अहिंसावादको आधारमा 'हिटलर र यहूदी'
९०
४.१०.५ पूर्वीय दर्शनका आधारमा 'हिटलर र यहूदी'
९२
४.१०.६ नियतिवादका आधारमा 'हिटलर र यहूदी'
९४

४.१०.७ द्वन्द्वका आधारमा 'हिटलर र यहूदी'

९५

४.१०.८ पाश्चात्य दर्शनका आधारमा 'हिटलर र यहूदी'

९६

४.११ निष्कर्ष

९८

पाँचौ परिच्छेद

उपसंहार र निष्कर्ष

५.१ उपसंहार

९९

५.२ निष्कर्ष

१०७

५.३ सम्भाव्य शोध शीर्षकहरू

१०९

सन्दर्भ ग्रन्थ सूची तथा सन्दर्भ पत्र-पत्रिका र शोध प्रबन्धहरू

११०-११४

संक्षेपीकृत- सूची

ई.सं.	- ईस्वी संवत्
एम.ए.	- मास्टर अफ आर्टस्
क.संग्रह	- कथा संग्रह
गो.प.	- गोरखापत्र
डा.	- डाक्टर
त्रि.वि.वि.	- त्रिभुवन विश्व विद्यालय
नं.	- नम्बर
पे.नं.	- पेज नम्बर
प्र.	- प्रकाशन
पृ.	- पृष्ठ
बी.ए., बी.एल.	- ब्याच्लर अफ आर्टस्, ब्याच्लर अफ ल
वी.पी.	- विश्वेश्वरप्रसाद
वि.वि.	- विश्व विद्यालय
वि.सं.	- विक्रम संवत्
श्रा.	- श्रावण
सं.	- संस्करण